

Anna Pyka

Determinanty wyników finansowych i siły kapitałowej sektora bankowego

Wynik finansowy netto osiągnięty przez sektor bankowy w I kwartale 2016 roku okazał się znacznie niższy od tego rok wcześniej. Wyniósł 3203 mln zł i był o 954 mln zł, tj. o 23 proc. niższy niż w I kwartale 2015 roku.

Pogorszenie wyników odnotowano w 331 podmiotach dysponujących 50,5 proc. aktywów sektora – 15 podmiotów wykazało stratę o łącznej wysokości 438 mln zł. Straty mogą przełożyć się na pogłębienie problemów nierentownych banków, a w razie niespełnionych wymogów kapitałowych, na dalsze uszczuplenie kapitału własnego (o czym szerzej w dalszej części). Obniżenie wyników finansowych przełożyło się na pogorszenie części podstawowych miar efektywności działania, tj. wzrostu wskaźnika kosztów (z 52,4 proc. w I kwartale ub.r. do 57,1 proc. w I kwartale br.), obniżeniu ROA (z 1,1 do 0,8 proc.) oraz ROE (z 9,9 do 7,3 proc.) [Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, 2016 b].

Wynik finansowy netto sektora bankowego po pierwszym półroczu 2016 r. (zysk netto 8,0 mld zł, czyli wzrost o 1,2 proc. *versus* pierwsze półrocze 2015) wskazywać by mógł, że banki dostosowały się do nowych uwarunkowań. Niestety, taki tok myślenia jest złudny, bowiem poprawa wyniku finansowego sektora bankowego w II kwartale 2016 wynikała

głównie ze zdarzenia jednorazowego, jakim była sprzedaż akcji Visa Europe, na czym polskie banki zarobiły ok. 2 mld zł. Wyniki lipcowe pokazują powrót do gorszych wyników r/r – sektor odnotował (tylko) 9,3 mld zł zysku netto, co oznacza wynik słabszy o 100 mln zł aniżeli w lipcu 2015 r.

Pogorszenie wyników sektora bankowego w 2016 r. wskazuje, że banki przewidywały pogorszenie wyników finansowych netto w stosunku do 2015 r. w granicach 9-10 proc. Po sprzedaży akcji Visa można zakładać, że większość tych przewidywań się sprawdzi. Pomimo planowanego w 2016 r. wzrostu wyniku odsetkowego o 8,1 proc. i wyniku z tytułu opłat i prowizji o 6,7 proc., zakładane przez banki pogorszenie wyników finansowych wynika ze zwiększenia kosztów działania.

Wzrost kosztów działalności związany jest m.in. z wprowadzeniem w życie ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych (tzw. podatku bankowego). Podatek ten obejmuje m.in. banki komercyjne, jednak szereg wyłączeń (banki na programach naprawczych oraz BGK są ustawowo zwolnione z podatku) i pomniejszeń sprawiają, że liczba banków płacących podatek jest nie większa niż 19 podmiotów (banków mniejszych oraz banków zrzeszających podatek nie dotyczy lub wpływa na rachunek zysków

i strat w stopniu marginalnym). Stawka podatku wynosi 0,0366 proc. miesięcznie od wielkości aktywów pomniejszonych o:

- 4 mld zł;
- fundusze własne banków;
- obligacje skarbowe znajdujące się w portfelu banku;
- środki banków spółdzielczych na koncie w bankach zrzeszających;
- papiery nabyte od NBP stanowiące zabezpieczenie kredytu refinansowego NBP.

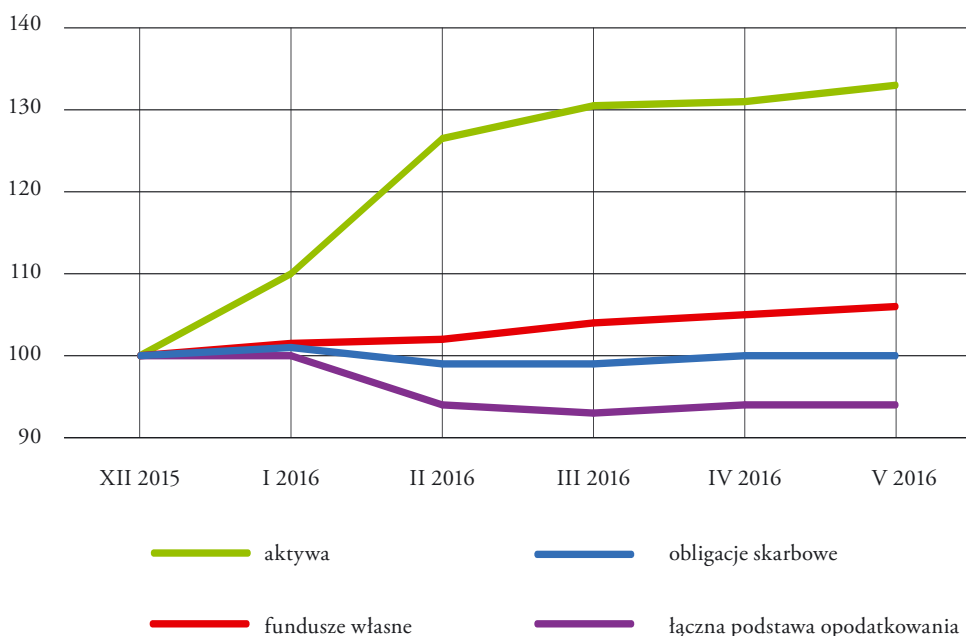
Przez pierwsze cztery miesiące obowiązywania ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, banki komercyjne zapłaciły 1173,1 mln zł podatku z tego tytułu. Zmiana wysokości zapłaconego podatku od kwietnia 2016 r. wynika z faktu wejścia jednego z banków w proces postępowania naprawczego, co jest elementem zwalniającym z tego podatku.

Jak pokazuje rysunek 1, dynamika składowych determinujących wartość zapłaconego podatku była niska do końca 2015 r. Od stycznia 2016 widoczny jest

wzrost zainteresowania banków obligacjami Skarbu Państwa (o 51,1 mld zł, tj. o 25,8 proc.).

Zwiększone zainteresowanie papierami skarbowymi prawie w całości dotyczyło podmiotów, które od lutego 2016 r. podlegają ustawie o podatku od niektórych instytucji finansowych. Można zatem przypuszczać, że banki dokonały zmiany struktury bilansów w celu obniżenia kwoty podatku. Dzięki tej operacji i przy założeniu, że banki utrzymają do końca 2016 r. powiększony stan papierów skarbowych banki zmniejszą podatek o około 200 mln zł, w stosunku do sytuacji, gdyby nie dokonały zmian w strukturze aktywów. Wśród analizowanych banków, które przynajmniej raz zapłaciły podatek, w ciągu pierwszych pięciu miesięcy 2016 r., wzrost podstawy opodatkowania nastąpił w czterech bankach. Łącznie podstawa opodatkowania w okresie od grudnia do maja zmniejszyła się o 6,43 proc. W badaniach przeprowadzonych przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, banki relatywnie duże, o wysokiej rentowno-

Rysunek 1 **Dynamika poszczególnych składowych podatku: banki, które zapłaciły podatek, grudzień 2015 roku = 100**

ści, wskazują, że wprowadzenie niniejszej daniny nie wpłynęło na bieżącą sytuację banków. Podkreślały jednak, że podatek wpływa na zdolność do wypracowywania zysku w długim okresie, co będzie mieć wpływ na dynamikę akcji kredytowej. Inne banki wskazywały, że wprowadzenie podatku, poza wpływem na rentowność, skutkowało zmianą zarządzania bilansem oraz spółkami zależnymi. Dokonano zmiany struktury rezerw płynnościowych (wzrost zainteresowania papierami skarbowymi), ograniczenia transakcji międzybankowych oraz transakcji *repo* oraz *reverse repo* [Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, 2016 a].

Oprócz podatku bankowego, na wyniki finansowe sektora bankowego w Polsce wpływają także zobowiązania wobec Bankowego Funduszu Gwarancyjnego – BFG oraz składki na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców – FWK. Fundusz Wsparcia Kredytobiorców o wartości 600 mln zł został utworzony ustawą z dnia 9 października 2015 r. Wysokość opłaty uzależniona jest od kwoty nieobsługiwanych terminowo kredytów mieszkaniowych, znajdujących się w portfelu danego banku (pieniądze z FWK służą jako zwrotna pomoc osobom mającym problem z obsługą kredytów mieszkaniowych). Składka na FWK w zdecydowanej większości pokryta została przez banki komercyjne, a opłaty uiszczone zostały w lutym, jednakże większość banków zaksięgowała związane z nimi wydatki już w grudniu 2015 r. Łącznie 26 banków komercyjnych zapłaciło 587 mln zł, co stanowiło ok. 98 proc. całego funduszu. Banki pytane przez UKNF o wpływ składek na FWK na działalność banków w większości wskazywały, że składki nie wpłynęły na zmianę ich strategii oraz podkreślano jednorazowy ich charakter. Efektem wprowadzenia nowej formy pomocy kredytobiorcom było dostosowanie wewnętrznych procedur – uwzględnienie

wykorzystania FWK jako jednej z możliwości restrukturyzacji długu kredytobiorców. Banki wskazały także na fakt, że obecnie popularność tego rozwiązania wśród klientów jest niska [Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, 2016 a].

Analizując wpływ czynników regulacyjnych na wyniki finansowe sektora bankowego należy pamiętać, że głównym ryzykiem pozostaje kwestia ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych, która w przypadku realizacji skrajnych wariantów mogłaby doprowadzić do destabilizacji sektora bankowego oraz ograniczenia akcji kredytowej [Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, 2016 b].

Wymogi kapitałowe w sektorze bankowym

Osiągane wyniki finansowe podmiotów sektora bankowego przekładają się na spełnienie wymogów kapitałowych przez sektor bankowy. Bank jest adekwatny kapitałowo, jeśli ma odpowiedni poziom funduszy własnych, wystarczający do pokrycia nieprzewidzianych strat finansowych. Jedną z miar adekwatności kapitałowej jest współczynnik wypłacalności. Odzwierciedla on relację uznanych funduszy własnych: kapitały podstawowe Tier I (*core capital*), obejmują kapitał akcyjny, zyski zatrzymane, kapitał zapasowy, rezerwy jawne oraz inne pozycje uznane przez nadzorców krajowych. Z kolei kapitały uzupełniające Tier II (*supplementary capital*) obejmują nieujawnione rezerwy, rezerwę rewaluacyjną, rezerwę aktualizacji wartości, rezerwę na ryzyko ogólne, pożyczki podporządkowane, instrumenty hybrydowe do sumy aktywów ważonych ryzykiem (RWA). Wskaźnik adekwatności kapitałowej określa zdolność podmiotu do terminowej realizacji zobowiązań, a utrzymywanie wskaźnika na właściwym poziomie zapewnia, że bank nie rozwija swojej działalności bez odpowiedniego

kapitału. Zgodnie z wydaną przez Komitet Bazylejski Nową Umową Kapitałową, banki zobowiązane są do wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego, rynkowego oraz operacyjnego.

Regulator – Europejski Bank Centralny oraz Komisja Nadzoru Finansowego – nie może bezpośrednio zabronić bankowi inwestowania w zbyt ryzykowne aktywa, narzuca on jednak obowiązek utrzymywania funduszy własnych na poziomie odzwierciedlającym ryzyko tych aktywów i zobowiązań pozabilansowych. Określenie tych obowiązków zostało zawarte w pakiecie regulacyjnym, w skład którego wchodzi dyrektywa CRD IV oraz rozporządzenie CRR. Dyrektywa CRD IV (*Capital Requirements Directive IV*) określa warunki dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzór ostrożnościowy nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi. Dyrektywa ta wymaga implementacji do prawodawstwa krajowego.

Drugi dokument, rozporządzenie CRR (*Capital Requirements Regulation*) to Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych – jest ono prawnie wiążące w całości i bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich UE.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego wskazuje, że kapitał banku czyli fundusze własne netto Tier I i Tier II musi wynosić minimum 8 proc. aktywów banku (zalecane 12 proc.) i pozycji pozabilansowych ważonych ryzykiem, przy czym kapitał pierwszego stopnia – akcyjny (od 1 stycznia 2015), minimum 6 proc.

Poszczególnym pozycjom aktywów przypisano wagi, zależne od poziomu ryzyka operacji i kraju tak, by bank mający bardziej ryzykowne aktywa posiadał większy kapitał niż bank o bezpieczniejszych aktywach.

Wymogi kapitałowe stawiane przez Komitet Bazylejski są podstawą do wytycznych Komisji Nadzoru Finansowego, wedle których całkowity współczynnik kapitałowy TCR (suma Tier I i Tier II do RWA) powinien wynosić co najmniej 13,25 proc., natomiast kapitał najwyższej jakości (Tier I) musi pokrywać co najmniej 10,25 proc. RWA. Banki są zobowiązane do spełniania kryteriów nadzorczych zarówno w ujęciu jednostkowym jak i skonsolidowanym.

Sytuacja kapitałowa w polskim sektorze bankowym

Analiza danych dotyczących sytuacji kapitałowej banków spółdzielczych i komercyjnych w latach 2014-2015 oraz w 1 kwartale 2016 wskazuje na systematyczne wzmacnianie pozycji kapitałowej sektora bankowego w Polsce i spełnieniu (z nadwyżką) wymagań kapitałowych. Świadczą o tym dane zawarte w tabelicy 1.

Na koniec marca 2016 r., fundusze własne sektora bankowego wynosiły 165,1 mld zł i były o 6,0 mld zł, tj. o 3,8 proc. wyższe od funduszy na koniec 2015 r. Wzrost funduszy własnych na przestrzeni ostatnich dwunastu miesięcy wynikał głównie ze zwiększenia kapitału Tier I, dzięki pozostawieniu w bankach znacznej części zysków wypracowanych w 2015 r. na skutek rezygnacji lub wstrzymania wypłaty dywidend przez niektóre banki, które otrzymały indywidualne zalecenia od Przewodniczącego KNF.

W 1 kwartale 2016, łączna kwota ekspozycji na ryzyko uległa obniżeniu o 8,9 mld zł, tj. o niemal 1 proc., głównie za sprawą zmniejszenia ekspozycji na ryzyko kredytowe. Spadek ekspozycji versus wzrost funduszy własnych przełożył się na poprawę pozycji kapitałowej sektora bankowego. Na 31 marca 2016 wszystkie banki komercyjne spełniały wymóg posiadania minimalnego kapitału zało-

życielskiego na poziomie 5 mln euro. W grupie banków spółdzielczych jeden nie spełniał minimalnych wymagań w tym zakresie, który w jego przypadku określony jest na poziomie 1 mln euro.

Poziom miar adekwatności kapitałowej w poszczególnych rodzajach banków można uznać za zadowalającą. Jak wynika z tablicy 2, według stanu na koniec pierwszego kwartału 2016, łączny współczynnik kapitałowy sektora wyniósł 17,1 proc., co oznacza, że sektor jako całość spełniał wymagania regulacyjne określone w tzw. pakiecie CRD IV/CRR w zakresie minimalnej wysokości tego współczynnika (nie mniej niż 8,0 proc. aktywów ważonych ryzykiem). Ze względu na wysoką jakość kapitałów polskich banków, również współczynnik kapitału Tier II oraz kapitału podstawowego Tier I sektora (odpowiednio 15,7 proc. i również 15,7 proc.), kształtowały się na poziomach przekraczających wymagania pakietu CRD IV/CRR (odpowiednio nie mniej niż 6,0 i 4,5 proc. aktywów ważonych ryzykiem).

Obserwowany znaczny wzrost współczynników kapitałowych w sektorze bankowym, z jednej strony wynikał ze wzrostu funduszy własnych, a z drugiej z wyłączenia w 1Q2016 ze sprawozdawczości SK

Banku, którego upadłość w końcu 2015 r. spowodowała silne pogorszenie miar adekwatności w sektorze banków spółdzielczych. Na koniec marca 2016, tylko jeden bank spółdzielczy nie spełniał minimalnych wymogów regulacyjnych. Natomiast sześć banków komercyjnych oraz trzydzieści sześć banków spółdzielczych nie spełniało zaleceń Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych, tj. współczynnika kapitału Tier I oraz łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie nie niższym niż odpowiednio 10,25 proc. oraz 13,25 proc. łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko powiększonych o tzw. „domiar” (w czterech bankach komercyjnych brak spełnienia zaleceń KNF wynikał z „domiaru”, przy czym miały one czas na dostosowanie się do zaleceń do końca czerwca 2016) [Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, 2016 b].

Wobec banków spółdzielczych nie spełniających kryteriów do wypłaty dywidendy z zysku netto za 2015 r., wzorem lat poprzednich, skierowane zostały indywidualne wystąpienia nadzorcze. Oprócz kryteriów ogólnych, stanowisko nadzoru w odniesieniu do możliwości wypłaty dywidendy przez poszczegól-

Tablica 1 Sektor bankowy w Polsce – fundusze własne i kwota ekspozycji na ryzyko

	wartość (mld zł)				zmiana 31.03.2016 / 31.12.2015	
	12/2014	03/2015	12/2015	03/2016	mld zł	%
fundusze własne	145,2	150,4	159,1	165,1	6,0	3,8%
• kapitał Tier I	133,6	137,7	146,2	151,6	5,4	3,7%
kapitał podstawowy Tier I	133,5	137,5	146,1	151,5	5,4	3,7%
kapitał dodatkowy Tier I	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	-1,1%
• kapitał Tier II	11,6	12,8	12,9	13,6	0,6	4,9%
łączna kwota ekspozycji na ryzyko	952,5	976,1	975,6	966,7	-8,9	-0,9%
• kredytowe, kontrahenta, rozmycia oraz dostaw	838,75	860,9	865,6	855,9	-9,7	-1,1%
• operacyjne	81,25	82,9	80,2	79,6	-0,6	-0,8%
• pozostałe	31,25	32,3	29,8	31,3	1,4	4,8

Źródło: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego [2015, 2016 b].

ne banki spółdzielcze uwzględnia także zasadę proporcjonalności, uwarunkowaną przede wszystkim specyfiką prawną-organizacyjną tych banków, a także ich relacją do funkcjonujących zrzeszeń oraz systemów ochrony instytucjonalnej (IPS). W przypadku banków spółdzielczych, ich polityka dywidendowa uwzględniać powinna zarówno czynnik zwiększający ryzyko w obszarze kapitałów, czyli brak możliwości zaliczenia do funduszy własnych funduszu udziałowego oraz czynnik ograniczający istotnie ryzyko kapitałowe, czyli funkcjonowanie w ramach systemu ochrony [Komisja Nadzoru Finansowego, 2015].

Fundusze własne banków spółdzielczych wzrosły o 1,3 proc. (do 10,7 mld zł) w stosunku do grudnia 2015 (w całym sektorze bankowym fundusze własne

wzrosły o 3,0 proc.). Łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych wyniósł 17,0 proc. wobec 15,9 proc. w grudniu 2015 (przy uwzględnieniu SK Banku tylko 13,7 proc.), zaś współczynnik Tier I wyniósł 15,9 proc., wobec 14,9 proc. w grudniu 2015 (przy uwzględnieniu SBRzR w Wołominie tylko 12,6 proc.) [Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, 2016 c]. Przyrost współczynnika wypłacalności nastąpił głównie w bankach IPS z powodu zmniejszenia wag ryzyka do 0 proc. w przypadku zaangażowania wewnątrz IPS. Ekspozycje tego rodzaju zmniejszyły wartość ekspozycji ważonych ryzykiem w bankach spółdzielczych będących uczestnikami IPS o 4,1 mld zł, co odpowiada zmniejszeniu wymogu kapitałowego o 324,6 mln zł. [Urząd Komisji Nadzoru Finansowego,

Tablica 2 Sektor bankowy w Polsce – współczynniki kapitałowe

	wartość współczynnika				udział w aktywach sektora (%)			
	12/14	03/15	12/15	03/16*	12/14	03/15	12/15	03/16
Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)								
sektor	15,2	15,4	16,3	17,1				
banki komercyjne	15,2	15,4	16,5	17,1		–		
banki spółdzielcze	15,7	15,6	13,7	17,0				
Rozkład banków względem wysokości TCR (liczba banków; udział w aktywach)								
poniżej 8%	–	1	2	1	–	0%	0,1%	0%
8-12%	34	37	28	17	2,0%	2,1%	1,8%	1,6%
12% i więcej	571	563	569	580	96,1%	95,8%	96,1%	96,4%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET 1)								
sektor	14,2	14,1	15,0%	15,7%				
banki komercyjne	14,2	14,1	15,2	15,7		–		
banki spółdzielcze	14,6	14,5	12,6	15,9				
Banki niespełniające wymagań CRR lub zaleceń KNF (liczba banków; udział w aktywach)								
niespełniające wymagań CRR	bd	2	3	1	–	1,1%	1,2%	0,0%
niespełniające zaleceń KNF	bd	39	34	42	–	2,1%	10,2%	14,5%

* po wyłączeniu wpływu upadłości SBRzR

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego [2015, 2016 b].

2016 c]. To, co można zauważyć w sektorze banków spółdzielczych to fakt, że współczynnik wypłacalności zmniejsza się w miarę wzrostu aktywów. Niewielkie banki, w większym stopniu niż duże, lokują wolne środki w bankach zrzeszających, nie starając się o zwiększenie akcji kredytowej (lub nie mogąc jej zwiększyć), która jest obciążona wyższym ryzykiem i generuje większy wymóg kapitałowy, niż lokaty w banku zrzeszającym

Podsumowanie

Pomimo gorszych wyników finansowych w 1 kwartale 2016 w stosunku do I kwartału 2015 oraz wynikach po lipcu 2016 roku w porównaniu do lipca 2015 (a co za tym idzie pogorszenia podstawowych miar efektywności działania) oraz ostrożnych prognoz samych banków co do planowanych wyników w roku 2016, można przyjąć, że w przypadku większości czynników regulacyjnych, banki mają możliwość adaptacji w krótkim lub średnim okresie.

Zwiększone koszty działania, wynikające głównie z wprowadzonego tzw. podatku bankowego, niwelowane są utrzymującym się ożywieniem gospodarki oraz dokonanymi przez banki zmianami w polityce depozytowo-kredytowej – obniżenie oprocentowania depozytów dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, wzrost oprocentowania kredytów dla gospodarstw domowych (a to przekłada się na poprawę wyniku odsetkowego oraz wyniku z tytułu opłat i prowizji). Ponad-

to, odpowiedzią banków na wprowadzony podatek bankowy była zmiana modelu działania – wzrost udziału papierów skarbowych w strukturze aktywów. Kluczowe znaczenie dla wyników banków w kolejnych okresach będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz czynniki o charakterze regulacyjnym (w tym kwestia ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych). Nieznany jest także ostateczny wpływ potencjalnego wyjścia Wielkiej Brytanii z UE.

Pomimo zadowalającej sytuacji kapitałowej w polskim sektorze bankowym, rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie. Wynika to z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też źródeł potencjalnego ryzyka znajdujących się w otoczeniu banków i polskiej gospodarki [Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, 2016 b]. W kontekście zwiększania bazy kapitałowej, należy mieć na uwadze malejące możliwości tworzenia kapitałów w drodze akumulacji zysków, co wynika z obniżającej się zyskowności sektora bankowego na skutek ograniczenia źródeł dochodów, niskich stóp procentowych, rosnących obciążeń na rzecz BFG oraz uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych. Malejąca zyskowność sektora może też zmniejszyć skłonność inwestorów do inwestowania w banki, co niektórym podmiotom może ograniczyć możliwości pozyskania kapitału na rynku.

Bibliografia:

1. Komisja Nadzoru Finansowego [2015], *Stanowisko KNF w sprawie polityki dywidendowej banków*, Warszawa, s. 4-5.
2. Pyka A., Cichy J. [2016], *Sytuacja kapitałowa banków spółdzielczych na tle sektora bankowego*, w: *Banki spółdzielcze wobec wyzwań współczesnego rynku*, L. Bednarczyk, K.J. Sadurski (red.), Radom, Instytut Naukowo-Wydawniczy „Spatium”, s. 93-106.
3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.
4. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego [2015], *Informacja o sytuacji banków w okresie I-IX 2015*, Warszawa, s. 12-13.

5. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego [2016 a], *Syntetyczna informacja na temat wpływu podatku od niektórych instytucji finansowych na sytuację banków komercyjnych*, Departament bankowości komercyjnej i specjalistycznej oraz instytucji płatniczych, Warszawa., s. 3-4, 7.
6. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego [2016 b], *Informacja o sytuacji banków w 1 kwartale 2016*, Warszawa, s. 9-12.
7. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego [2016 c], *Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w I kwartale 2016 r.*, Warszawa 2016, s. 4.
8. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego [2016 d], *Plany finansowe krajowych banków komercyjnych na 2016 r.*, Wydział Analiz Sektora Bankowego, Departament Bankowości Komercyjnej i Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych, Warszawa, s. 9.
9. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy, Dz.U. z dn. 20 listopada 2015, poz. 1925.
10. Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2015 r. poz. 2170.
11. Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych, Dz.U. z 15 stycznia 2016 r., poz. 68.

Dr inż. **Anna Pyka**, Katedra Bankowości i Rynków Finansowych, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.